

Ročník 93
Mimořádné číslo; č. 43
27. října 2013
Cena 8 Kč

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

**HUMOR
V NOVÉM ZÁKONĚ**

VLIV KRALICKÉ BIBLE

VIDĚT SEBE PRAVDIVĚ

**PÉČE O PAMÁTKY
KRALICKÉ BRATRSKÉ TISKÁRNY**

**OHLÉDNUTÍ
ZA SETKÁNÍM
MLÁDEŽE
V PLZNI**

**400. VÝROČÍ
JEDNODÍLNÉ
BIBLE KRALICKÉ
Z ROKU 1613**

DĚTSKÁ PŘÍLOHA

**STRÝC KAMIL
A STARÁ KNIHA**

EDITORIAL

Milé sestry a bratři, milí čtenáři, dostáváte do rukou další „magazínové“ vydání Českého zápasu. To první, věnované M. J. Husovi, jste hodnotili v anketě na webových stránkách: jaké byly vaše ohlasy a preference, se dozvíte na konci tohoto čísla. Jelikož je vedle 1150. výročí příchodu věrozvěstů Cyrila a Metoděje na Moravu jedním z nejdůležitějších církevních i společenských svátků letošního roku 400. výročí posledního předbělohorského vydání Bible kralické, rozhodli jsme se v tomto čísle věnovat především tomuto tisku, jenž náleží k vrcholům tiskařského umění u nás i k pokladům českého jazyka.

V září proběhlo v Plzni setkání mládeže; jeho hodnocení zprostředkuje hned první příspěvek v rubrice *Ze života církve* a my jsme za něj moc rádi. „Biblická“ rubrika, vycházející z kazatelského cyklu na tento týden, se zamýšlí nad typickým lidským sklonem vidět sebe jako jedině spravedlivé...

Pojednání o hlavním tématu, Kralické bibli a jejím vlivu, se ujal známý starozákonní badatel a teolog Jiří Beneš; s historií kralické bratrské tiskárny i následnou péčí o její památky seznamuje bratr farář Radek Hobza.

Rozhovor v tomto mimořádném čísle je věnován mimořádné události – ocenění teologa bratra Zdeňka Kučery, jenž v září převzal na Rakouském velvyslanectví Rakouský čestný kříž.

Že biblické texty nepostrádají humor, jistě není překvapením; konkrétní ukázky novozákonních pasáží výstižně komentuje článek Martina Chadimy.

V rámci Sedmiletí duchovní obnovy církve vydalo Pastorační centrum Plzeňské dieceze brožuru kapesního formátu *Obecné modlitby a vyznání církve* - krátce ji zhodnotil Lukáš Bujna.

Ani v tomto mimořádném čísle nechybí dětská příloha uprostřed - tentokrát věnovaná hlavnímu tématu Kralické bibli.

**Hezké a kvalitní počtení
dospělým i dětem
přeje redakce**

Týdeník Církve československé husitské

Vydává: Ústřední rada

Církve československé husitské

Wucherlova 5, 166 26 Praha 6

Vedoucí redaktorka: ThDr. Klára Břeňová,

Redaktoři: PhDr. Václav Drašnar,

Mgr. Ervín Kukuczka,

Tel.: 220 398 107;

E-mail: cesky.zapas@ccsh.cz.

Tisk: Grafotechna

Distribuce: A.L.L. production s. r. o.,

F. V. Veselého 15, 190 00 Praha 9

ZE ŽIVOTA CÍRKVE OHLÉDNUTÍ ZA SETKÁNÍM MLÁDEŽE V PLZNI

V pátek večer se účastníci setkání mládeže vydali na pout' s Konstantinem a Metodějem, kde se zamýšleli nad hodnotami svého života a nad tím, co jim brání být „solí země“.

Letošní setkání mládeže naší církve proběhlo v Plzni a již tradičně připadlo na poslední zářijový, sluncem zalitý víkend. Jeho mottem byl úryvek z páté kapitoly Matoušova evangelia „*I, jste sůl země.*“ Bylo to téma, které mládež – hledající samu sebe – zavedlo do úvah hlubších a poutavějších než dříve. Letošní setkání zdánlivě nemohlo proběhnout v horším termínu. Nečekané kolize fakultních a diecézních akcí i instalace patriarchy hrozily rozmělněním účasti. Opak byl pravdou a na setkání, které se konalo v plzeňském sboru Kristova Kříže na Mikulášském náměstí, dorazilo přes sedmdesát účastníků. Dokonce i první cesta „nového“ patriarchy vedla právě za mládeží do Plzně.

Církev tak jasně ukázala, jak je pro ni mládež důležitá. Svědčí o tom i početná účast členů organizátorského týmu z Prostějova, místních duchovních, kteří nám poskytli skvělé zázemí, a dalších duchovních poradců. Setkání zahájil v pátek podvečer místní br. biskup Filip Štojdl. Od pátku do soboty přijel mládež podpořit i pražský br. biskup David Tonzar. Ekumenický rozměr pak vnesla mimo jiné návštěva br. biskupa Radkovského z Římskokatolické církve a účast mládežníků z dalších církví. Bylo to setkání starých známých i zcela nových tváří, plné hlubokých rozhovorů i bujaré zábavy, jaká k setkání mladých lidí prostě patří. Program byl nabitý a pestrý. Zásahu na tom nese

vynikající práce týmu organizátorů, vedených Kristýnou Mlýnkovou.

Letos slavíme 1150. výročí příchodu slovanských věrozvěstů Konstantina a Metoděje, není proto divu, že organizátoři použili jejich postavy do některých her nebo že jedním z bodů programu byla přednáška „Konstantin, Metoděj a Evropa“, v jedinečném podání filosofa, historika a spisovatele Oldřicha Seluckého.

Již úvodní páteční večerní ztišení probíhalo v podobě kontemplativního průvodu za doprovodu obou věrozvěstů. Vyvstávaly při něm úvahy nad sebou samými, nad tím, co v Kristových očích znamená být solí země. Podstatným se mělo ukázat oproštění se od zvyků a věcí, které nám v působení ve světě dle jeho příkladu brání. Velice silný moment nastal při spalování těchto svodů v potmělém gotickém kostelíku sv. Mikuláše, kam nakonec průvod po svém rozjímání dorazil.

Sobotní den byl tradičně ve znamení World Café a workshopů. Účastníci, rozptýleni do diskusních skupinek během World Café zjišťovali, jak hodně podobné otázky si pokládají v souvislosti s působením naší církve i nás samých ve společnosti i uvnitř CČSH. Odpoledne bylo možné si vybrat z akčně-sportovního, tanečního, meditativního nebo ekologických workshopů, diskuse o křesťanství a partnerských vztazích či prohlídky města.

Velice dobrý nápad byla realizace Baru u Kříže, kde se účastníci mohli setkat k rozhovorům, aniž by se museli ve skupinkách rozprchnout do nočního města. Mezi nejexotičtější návštěvníky Baru u Kříže patřili bezpochyby bratři Wojtek a Andráš z komunity Taizé ve Francii, kteří se zúčastnili i sobotní večerní modlitby s písněmi z Taizé opět ve starém kostele sv. Mikuláše, který do chladné noci zářil teplým světlem desítek svící.

Symbolickou tečkou bylo po krásné a důstojné bohoslužbě vedené místními duchovními a bratrem patriarchou skupinové zasazení nového javoru v aleji před sborem na Husově třídě, kde původní strom uhynul. Došlo i k předání putovní svíce zástupcům Pražské diecéze, protože právě tam se bude setkání příští rok konat. Pokud si někdo ze set-

kání něco odvezl, byl to jistě pocit sou-náležitosti – vědomí, že v tomto světě ani v církvi nejsme při hledání odpovědí na palčivé otázky sami a můžeme si být vzájemně oporou. I Ježíšova slova o tom, že jsme solí země, nás neměla vyděsit tíhou jeho požadavků, ale na-

opak potěšit a povzbudit. Je to symbolické vyjádření důležitosti a nenahraditelnosti našeho života. Že i svým skromným dílem můžeme světem šířit dobrotu a lásku, protože: „*kde je dobrota a láska, tam je také Bůh*“. To od nás Pán očekává. **Petr Pečenka**

Eko-výtvarný workshop - výroba šperků z PET lahví

VIKARIÁTNÍ VÝLET DO PŘÍRODY

Duchovní vikariátu Praha-východ se opět sešli k tomu, aby podnikli společný výlet po krásách naší vlasti. Tentokrát jsme se vydali 4. října z Mníšku pod Brdy, kde jsme navštívili poutní místo Skalka, směrem přes Černolické skály do obce Jíloviště. Je povzbudivé, že i přes nerovnoměrné rozvrstvení fyzických sil jednotlivých účastníků na trati, přes různý přístup ke svízelnému terénu a i zdánlivou nepohodu počasí v dešti i prudkých větrných poryvech, nechybí v našem církevním společenství laskavý humor, pozornost jednoho k druhému a že stále s nadšením přijímá nové výzvy k dalším cílům. **David Hron**

NAD PÍSMEM

VIDĚT SEBE PRAVDIVĚ

Podle evangelisty Lukáše vypráví Ježíš podobenství o těch, „*kteří si na sobě zakládali, že jsou spravedliví, a ostatními pohrdali*“. Těchto spravedlivých je povícero, několik skupin samospravedlivých.

Snad nejčastěji se setkáváme s lidmi, kteří odsouvají víru v Boha jako nepotřebnou a nadbytečnou. Zajímavé je, že to dělají jakoby z etických důvodů. Můžeme od nich slyšet: žiju slušně a poctivě, nic jsem neukradl, nikomu

jsem neublížil, zachovávám věrnost partnerovi... K tomu, abych takový byl, žádného Boha nepotřebuji. Toto východisko je ovšem mylné. Jistě – i ateista může stát mravně velmi vysoko, sám jsem poznal obětavé lidi bez daru věřit – ale jedno nemůžeme popřít: každý člověk má svůj stín. Mám na mysli stín niterný, duševní; pokušitelský hlas, který nás občas dovádí ke špatným myšlenkám a sobeckým činům. Z tohoto úhlu pohledu je jakáko-

liv sebespravedlnost iluzí. Kdyby vám někdo usilovně vykládal o tom, jak je spravedlivý, můžete jen doporučit, aby se důkladně rozpomněl na vše, co udělal – a každý, kdo je k sobě poctivý, řekne: zkazil jsem ve svém životě to či ono, dnes bych se zachoval jinak, laskavěji nebo trpělivěji. A pohled do pomyslného zrcadla života vede k poznání – kdo z nás nepotřebuje odpuštění? Ale je tu ještě jiný druh samospravedlnosti, kdy Boha ústy uznáváme

L 18,9-14

a vyznáváme, ve skutečnosti však k němu nemáme žádný vztah. Staří i noví farizeové vnímají Boha jako své vlastnictví. Bůh je tu pouze od toho, aby potvrdzoval jejich výjimečnost a zbožnost. Jenomže setkání s Bohem živým a jednajícím, který promlouvá skrze osobní svědomí, nepřináší sebespokojenost. Biblický farizeus nikdy nemohl vystoupit nahoru, k Duchu Božímu, protože se nemohl odpoutat od tíže svých „zásluh“, své „dokonalosti“. Dobrým návodem, jak se bezbožné i rádoby zbožné sebespravedlnosti zbavit, je umění osvojit si pokoru. Snad se tohoto slova někdy bojíme, protože neprávem zaměňujeme pokorné myšlení a jednání za ušlápnutost a poníženost. K tomuto však výstižně poznamenává M. Buber: „*V pravdě pokorný je však ten, kdo pociťuje druhé jako sebe a se-*

be v druhých.“ A dále: „*Pyšný není ten, kdo o sobě ví, nýbrž ten, kdo se srovnává s druhými... Povýšený je ten, kdo se cítí být lepší než druzí.*“

Celník se modlí: „*Bože, slituj se nad mnou hříšným.*“ A to je, chcete-li, způsob, jak se pokoře učit. Naopak farizeus (dnes bychom řekli – ten, který vše zná, ví, „jak v tom chodit“, a je třeba i nábožensky „in“, „v obraze“) žije z vize, že bez něj by dobro na světě ani nebylo. Ježíš výstižně říká, že farizeus se modlil „*sám u sebe*“. Modlí se k takovému bohu, který potvrzuje jeho názory, spasí jeho a nanejvýš jemu podobné a ničím ho nemůže překvapit, protože vše je předem dané. Tento způsob modlitby zůstává neslyšen a nevyslyšen.

Modlitby by tedy měly začínat sebezpytováním, tím, že zaměříme světlo Kristova evangelia na sebe. Že si uvě-

domíme vlastní dluhy, promarněné a narušené vztahy k bližním. A budeme mít odvahu přiznat si, že některé vztahy napravit ze svých sil neumíme a nevíme si rady, jak dál.

A to je postoj, který se stává východiskem k tomu, abychom se za druhé modlili, prosili za ně, a ne se v pýše farizeově s nimi poměřovali – jak jinak, než ve svůj prospěch. Farizeus pro nikoho nežádá dobré, pro nikoho nežádá odpuštění, jen zavrhuje. A známe pravidlo – co přejeme jiným, stane se posléze nám.

Farizeus a celník – dvě postavy biblické tradice, dva představitelé protikladné zbožnosti.

My se také můžeme vydat jednou nebo druhou cestou: buď obdivovat a chválit sebe, nebo se navzájem radovat z Božího milosrdenství. **Zdeněk Martiš**

Z kazatelského plánu

XXIII. neděle po svatém Duchu

Modlitba poníženého proniká oblaky a neutíší se, dokud nedosáhne cíle.
SÍRACHOVEC 35,17

První čtení: Jeremjáš 14,7–9.19–21

Tužby pro dobu po Duchu svatém (VI):

2. Aby svou milostí naši mysl osvěcoval a našim srdcím svou pravdu vyjevoval, modleme se k Hospodinu.
3. Aby nám dal sílu vždy a všude pravdu hledat, v poznané pravdě stát a za ni bojovat, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Panovníku Hospodine, prosíme tě, zahlad' naše viny a vyprosti nás z léček hříchu, do nichž se v naši lidské slabosti znovu a znovu zaplétáme. Osviť nás, Bože, svým svatým Duchem, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: 2. Timoteovi 4,6–8.16–18

Evangelium: Lukáš 18,9–14

Verše k obětování: Žalm 34,18–19

Verš k požehnání: Lukáš 18,14

Modlitba k požehnání:

Panovníku Hospodine, nedopusť, abychom podlehli pokušením, která na nás útočí a svádějí na scestí. Prosíme tě, svým slovem a svátostmi udržuj naše kroky na oně úzké cestě, která směřuje k tobě! Ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 14, 39, 53, 54, 60, 155, 183

*Nebeský Otče,
daroval jsi nám
schopnost sebezpoznání.
Pomoz nám, aby nás
tento dar sblížoval
s druhými lidmi.
Pomoz nám,
abychom nepřehlíželi
ty, které potkáváme.
Pokud sami sebe
zahlédneme bez příkras
a namyšlenosti,
nalezneme víru
a porozumění pro tvá
zaslíbení.
Amen.*

VLIV KRALICKÉ BIBLE

Kralická bible se do mysli českých křesťanů obtiskla nevídaným způsobem. Nejen, že po celé věky udržovala kultivovanou češtinu na velmi vysoké úrovni, zachovala starobylá slova svědčící o nesmírné bohatosti a rozmanitosti češtiny, ale zejména formovala duchovní život a sytila potřeby duše v těžkých dobách. Nás, kdo jsme se museli kraličtinu učit, nutila soustředit se pečlivě na přečtené a všimnout si detailů. Po překonání počátečních obtíží si nás podmanila, probouzela cit pro krásu slova a výstižnost myšlenky tak, že jsme se z jejího vlivu stěží vynaňovali. Dodnes si pamatuji, kde které texty jsou umístěny na stránce v Kralické bibli a když cituji, tak cituji kralickou. Měla totiž schopnost přirozeně, tzn. bez větších obtíží se do člověka „uložit“. Přechod na ČEP byl přechodem k textu zajímavému, mnohde přesnějšimu a srozumitelnějšimu, ale esteticky méně působivému. Ale kralický text mi zůstává posvátným a jeho četba pro mě představuje sváteční okamžik. A to nejen četba soukromá, ale zejména liturgická, tedy bohoslužebná. Naslouchat kraličtině tlumočené člověkem s citem pro jazyk, jemuž text mluví ze srdce, který čte duši víc než ústy, má nepopsatelný účinek.

V souvislosti s jubileem kralického překladu Bible připomenu známá data svědčící o jejím objektivním vlivu. **Překládání začalo roku 1577 v Ivančicích.** Od roku 1578 se překládalo v Kralicích na panství Jana staršího ze Žerotína (kam byla přemístěna tiskárna), který nesl náklad za tisk. Překlad celé Bible navazoval na Blahoslavův Nový zákon z roku 1564, což je překlad důsledně korigovaný řeckým textem byzantského typu Erasmoveho vydání stejně jako Lutherův Nový zákon (že jej Blahoslav dále vybrušoval, o tom svědčí druhé vydání z roku 1568). Má jeden sloupec na stránce (302 listů), sumáře kapitol, konkordancie, alternativy textové předlohy, překladové varianty, výkladové poznámky. Blahoslavův překlad Nového zákona není zcela doslovný (na rozdíl od Lukáše Pražského 1525), ale je mimořádně esteticky působivý pro svou vytříbenou, přitažlivou a povznášející mluvu a velkou slovní zásobu (neotřelá slova; na 250 let se stal jazykem spisovným). Je to vznešený liturgický text, který velmi brzy v Jednotě bratrské zdomácněl a ovlivnil jazyk Bible kralické. Po drobných úpravách Kraličtí přijali Blahoslavův Nový zákon jako šestý díl Kralické bible.

Překlad celé Bible (Šestidílký) stál na osmi překladatelích a na těchto textech: na starých českých překladech (Pražská

a Padařovská bible), na latinském překladu Starého zákona z hebr. od konvertovaného žida Immanuela Tremelia, na antverpské polyglotě (tzv. Biblia regia: Hebraica, Vulgata, Septuaginta, LXX, targumy a jejich lat. překlad, pešitto a jeho lat. překlad) a na Lutherově

Bible kralická -1596

bibli. Celé dílo čítá téměř 4500 stran. Na okraji stránek jsou konkordancie, poznámky (jazykové, věcné, teologické), vysvětlivky, výklady. Výsledný text obsahuje dvě předmluvy. O pozornosti překladatelů vůči potřebám čtenáře svědčí stručný úvod před každou biblickou knihou, stručný obsah kapitoly v záhlaví kapitoly a navrchu strany obsah strany. Důraz na zvukovou stránku překladu byl veden snahou co nejnadhlejší text „vložit do posluchače“ (aby si jej zapamatoval), který text jinak neměl k dispozici. Roku 1579 vyšel překlad Žaltáře z hebrejštiny (2 vyd. 1581, 1582), převzat byl do třetího

dílu Šestidílký); v témže roce první díl Šestidílký. O rok později vyšel druhý díl Šestidílký (Joz – Es). Roku 1582 pak třetí díl Šestidílký (Jb – Pís), 1587 čtvrtý díl Šestidílký (proroci), o rok později pátý díl Šestidílký (apokryfy – bez epištoly Laodicejským) a nakonec byl roku 1594 připojen upravený Blahoslavův Nový zákon jako poslední (šestý) díl Šestidílký. Roku 1596 vyšlo druhé vydání Kralické bible v jednom svazku o 1164 stranách a bez poznámek, ale s rejstříkem starozákonních citátů v Novém zákoně, s výkladem cizích jmen, rejstříkem perikop pro celý církevní rok. Obsahuje však relativně mnoho tiskových chyb. Roku 1601 vydali kraličtí samostatně Nový zákon s poznámkami (má 498 listů) a konečně roku 1613 třetí a revidované vydání Kralické bible v jednom svazku o 1200 stranách, text dnes nejnadhlejší a nejužívanější. A zároveň poslední text autenticky překladařem upravený. Po Bílé hoře pak byla Kralická bible již vydávána v zahraničí. První odezvou bohaté kralické tradice je Komenského Manuál aneb Jádro Biblí svaté, neboli „Biblička“ (1658 v Amsterdamu). Až v roce 1709 vzešel Nový zákon z Šestidílký, a to bez poznámek (Halle). Ten pak vyšel do vydání tolerančního patentu celkem sedmkrát. Roku 1722 se podařilo vydat Kralickou bibli v překladu z roku 1613, upravenou a ovlivněnou Lutherovou

Jednodílka z r. 1596

bibli. Nese označení První Hallská bible. Druhá Hallská bible z roku 1745 je nezdařenou edicí. Třetí Hallské bibli z roku 1766 se říká Elsnerova bible. Ta byla přetiskována Biblickou britskou a zahraniční společností ještě r. 1804. Je to text Kralické bible z roku 1613, ovšem opět podstatně ovlivněný biblií Lutherovou. Roku 1842 je Elsnerova bible vydána v maďarském Kyseku (bez apokryfů). Otisk Elsnerovy bible z roku 1787 a 1808 je tzv. První a Druhá Prešpurská bible. V Berlíně pak roku 1807 vychází další kralické vydání z roku 1613, tzv. Berlínská bible (další vydání 1813, 1824). Návrat k původnímu kralickému vydání představuje jednak Bezděkova bible (1862-65), což je soukromá edice katolického překladatele, do níž kreslené iniciály vypracoval J. Mánes, jednak a zejména tzv. Jubilejní bible z roku 1863, vydaná lutherským farářem v Praze J. Růžičkou. Tento text je kombinací 1. a 3. vydání Kralické bible a představuje programový rozchod s vydáváním Elsnerovy bible (byť ta však byla vydávána ještě 1872-1874). Roku 1866 byla Růžičkova Jubilejní bible vydána jako text tištěný latinkou. Návrat ke tradici kralických překladatelů představuje vydání kralického Nového zákona s po-

známkami (z r. 1601 - 889 stran) z roku 1875. Roku 1885 byly vydány samostatně kralické poznámky v Táboře (jejich text však přes velké úsilí profesora Jana Hellera již nikdy nebyl vydán i přesto, že obsahuje cenný vykladačský materiál). Od roku 1887 vydává Biblická britská a zahraniční společnost Kralickou bibli výhradně podle vydání z r. 1613 upravenou se zřetelem na novější pravopis reformovaným farářem Janem Karafiátem. Tento muž s výbornou znalostí původních jazyků a textu samotné Kralické bible se pokusil navázat na kralické revize a v jejich duchu revidoval jejich překlad z r. 1613. Text byl připraven již roku 1915, ale vyšel až roku 1920 (druhé vyd. 1925). Karafiátovu revizi Kralické bible je možno považovat za vrcholné dílo autentické kralické překladatelské tradice, které se však vlivem nepříznivých okolností v českém prostředí neprosadilo. Roku 1940 vyšla původní Šestidílka v jednom svazku a bez poznámek v Kutné Hoře (další vydání 1945, 1952), s přizpůsobeným pravopisem a v roce 1953 pak i s apokryfy. Jistým pokračováním kralického dědictví, a zejména Komenského Manuálu (Bibličky) je samozřejmě Kovářova Malá bible z let 1953-1961. Jde o výbor ze Starého a Nového zákona. Pro Starý zákon je použita Kralická bible z roku 1613 převedená do nové češtiny. Celek, který má téměř 5000 stran, velmi dobře sloužil v církvi i mimo ni a nahrazoval dnes populární parafrázované překlady s výkladovými poznámkami. Ke Kralické bibli z roku 1613 vznikla v letech 1961-1967 péčí profesorů M. Biče a J. B. Součka a jejich spolupracovníků rozsáhlá, třísvazková a zcela vyčerpávající Biblická konkordance obsahující 2440 stran. V sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století se pokusili dva evangeličtí teologové (B. Bašus, B. Pípal) znovu vstoupit do kralické překladatelské tradice a v návaznosti na dílo Jana

Karafiáta pokračovat v revizi kralického textu Bible z r. 1613. Vznikalo dílo, které slibovalo pozoruhodnou aktualizaci kralického znění, ale zůstalo nedokončeno a dnes téměř upadlo v zapomnění. V téže době iniciuje kurdský lékař Dr. Yekta Uzunoglu překlad do kurdštiny, jehož základem je Kralická bible z roku 1613. Tento také v Čechách téměř neznámý počín stejně jako dvě revize kralického znění svědčí o vlivu, který si Kralická bible ještě v závěru dvacátého století, tj. téměř 400 let po svém vzniku, udržovala. A vzhledem ke svému jazykovému bohatství a duchovní síle lze předpokládat, že její vliv neustane.

Jiří Beneš

Jiří Beneš

narozen 5. srpna 1961

Jiří Beneš je český teolog, bibliista-starozákonník a pedagog. Publikuje v různých periodikách a popularizuje Starý zákon v Českém rozhlase.

Absolvoval Komenského evangelickou teologickou fakultu UK a Teologický seminář Církve adventistů sedmého dne v Praze. Na Evangelické teologické fakultě UK získal titul doktora teologie za práci „Exodus 28 a 39. Příspěvek k exegezi kultických látek.“ V současnosti je vedoucím katedry bibliistiky na Husitské teologické fakultě.

Jiří Beneš je žákem prof. Jana Hellera. Spolu s ním publikoval knihu „Poutní písně“, která obsahuje výklad Žalmů 120 až 134.

Výběr z prací:

- **Nevystižitelný Bůh? Rozhovory nad Bibli.**
- **Desítka. Desatero, aneb deset slov o Bohu a člověku.**
- **Směrnice a řády. Zákoník v Páté knize Mojžíšově.**

Cesta

Příloha pro děti

Milý Pane Bože,

děkujeme ti za všechny knížky, které máme a můžeme si v nich číst. Děkujeme za ty, kteří je pro nás píší, ilustrují a tisknou. Děkujeme ti také za Bibli, ve které se můžeme seznamovat s tvým slovem. Amen.

modlitba

Podivuhodná čeština

Nedávno jsem v jednom časopise objevil zajímavý článek, který napsala odbornice na naši mateřštinu Anna Černá. Uvedla v něm řadu zvláštních názvů našich měst, obcí a osad.

Uvádíme několik příkladů: Nejkratší název mají Aš, Eš, Buš, Čím a Kly. – Těžko vyslovitelné a zvláštní názvy jsou Oukřtalov, Phov, Příštpo, Svržno, Splzov, Svrkyně, Vrskmaň, Vrtěříž, Břve, Dzbel, Erpužice, Felbabka, Nevcehle, Mcely, Kfely, Oucmanice, Postřelmůvek, Pnětluky, Ponědrážka, Zbašínek.

Milovníky jídel jistě potěší tato pojmenování: Vepřová, Hovězí, Telecí, Uzenice, Paštiky, Chleby, Držková, Medový Újezd, Tvarožná Lhota, Mrkvojedy, Mlékojedy, Máslojedy, Baštín, Bumbálka. Podle různých živočichů vznikly názvy: Drozdov, Jestřábí Lhota, Ježkovice, Oslov, Ovčáry, Rybí, Srní, Skřivany, Slavičín, Srnojedy, Tchořovice, Včelákov, Vlčkov, Výrov. Že je čeština krásný jazyk?

Z. S.

Následující text o Bibli kralické je psaný starobyrou češtinou, zkus ho a/ přepsat současným pravopisem b/ přeložit do současné češtiny:

*Krátká o vydaných Bibljch českých zpráva tuto gest wy-
pusstěna. Pro korektorů nedbálnivost a neb neumělost,
welmi mnoho hrubých chyb a omylů w tomto wydánj se na-
cházý, gichž po zadu weliký regstřjk stogj.*

Kdo je to korektor? Kdo je to redaktor? Kdo je to ilustrátor?

Jak se jmenuje profese člověka, který tiskne knihy?

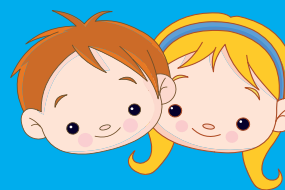
Ve staré češtině Bible kralické najdeme staré názvy zvířat, zkus je převést do nové češtiny: nedvěd, velryb

Zkus uhádnout název obce, jejíž znak je na obrázku.

Co je to za starý nástroj na obrázku?

Co je Bible kralická?

Mnoho lidí tuto knihu označuje za náš národní klenot. Čím je vlastně tak výjimečná?

V dnešní době, kdy jsme obklopeni nepřeberným množstvím krásných, bohatě barevně ilu-

strovaných knížek, které si může dopřát opravdu každý, si umíme už jen těžko představit, že před několika stovkami let byla situace úplně jiná.

Do 15. století, kdy byl vynalezen knihtisk, byly knihy pro obyčejného člověka doslova nedostupné. Přepisovali je ručně především mniši v klášterech a mohl je vlastnit jen někdo skutečně velmi bohatý. Ale i poté, co se knihy začaly tisknout, byly dost drahé, takže běžná domácnost mívala většinou jen jedinou knihu – obvykle Bibli. Jistě chápete, že jejich vztah ke knihám byl jiný než dnes – byl to pro ně rodinný poklad, který pečlivě chránili a opatrovali a chovali v úctě.

To vše platí pro knihy obecně. Kralická bible však mezi nimi měla ještě zvláštní, výsadní postavení. Je dílem překladatelů Jednoty bratrské – vzdělaných lidí (jmenujme z nich alespoň Jana Blahoslava), kteří ji přeložili do nádherné češtiny. A věřte, děti, nebyla to jednoduchá práce Bibli přeložit a vytisknout! Jednota bratrská byla totiž zakázaná a její příslušníci se museli se svou prací skrývat. První vydání vycházelo v šesti dílech (říkalo se mu proto Šestidílka) v letech 1579 – 1594. Kromě biblických textů obsahovaly tyto knihy i mnoho poznámek. O dva roky později a potom ještě v roce 1613 vyšla jednodušší varianta v jednom díle. Pak už byla Jednota bratrská rozptýlena a její členové museli odejít za hranice – mezi nimi i Jan Amos Komenský.

Představte si, že od té doby po celých sto let nevyšlo žádné další české vydání Bible. Proto každý, kdo Kralickou bibli měl, strážil ji jako oko v hlavě. O to víc, že v době protireformace a poněmčování v našich zemích hrozilo, že mu bude zabavena a zničena.

I později, kdy české knihy mohly opět vycházet, bylo vydání Kralické bible z roku 1613 předlohou k novým tiskům. A Bible kralická se používala prakticky až do vydání dnes nejrozšířenějšího českého ekumenického překladu. Mnozí ji však čtou dodnes. Proto není divu, že si letos s vděčností připomínáme 400. výročí od posledního vydání této vzácné knihy v Kralicích nad Oslavou na Moravě.

BUDEME SE STĚHOVAT

Tomáše tlačila kolena, v nohou cítil mravenčení, na studené chodbě mu byla zima – za nic na světě by však teď neodešel. Rozhodně nechtěl přijít o to, co se bude ve světnici dít. Pravda, poslouchat za dveřmi je jistě hřích, v neděli se z něj rád vyzpovídá, on ale prostě stůj co stůj musí přijít na to, co se tady děje. A nikdo z dospělých mu nic nevysvětlí. Všichni jsou tak napjatí, ustaraní, uspěchaní. Něco velkého se chystá a Tomáš chce vědět, co to je. Od malička je zvyklý na život v poloutajení. Ví, že jeho otec Zacharyáš Solín pracuje v tiskárně Jednoty bratrské, která musí pracovat skrytě. Kdyby se o ní dozvěděl katolický farář nebo císařští úřed-

níci, nejen že by tiskárnu zavřeli, ale otce i mnoho dalších Bratrů by čekal tvrdý trest. Tomáš moc dobře ví, co je to tíha velikého tajemství, které nesmí nikomu prozradit. Nyní je to však jiné, ještě napjatější. Určitě se něco chystá. Tomáš velice opatrně přenesl váhu z jednoho kolena na druhé a znovu přitiskl oko na škvíru v dubových dveřích. Do svět-

nice, spoře osvětlené jedinou svící stojící uprostřed stolu, přišel poslední host. Nyní již zde bylo všech sedm nejdůležitějších mužů tiskárny. „Tak, bratři, vítám vás tu a jsem rád, že jste všichni přišli. Víte, proč jsem vás pozval. Musíme se poradit, zda naši tiskárnu přestěhovat již nyní nebo ještě počkat,“ zahájil poradu Tomášův otec.

Tak o to tedy jde, pomyslel si Tomáš. Neměl však čas nad tím přemýšlet, protože hned promluvil další muž.

„Je vůbec nutné ji stěhovat?“ zeptal se jeden z tiskařů. „Tady v Ivančicích jsme se dobře zavedli, nebyla by škoda toto místo opustit?“

„Také si myslím, že stěhování z města do malé vesnice bude dost riskantní,“ podpořil jej jeho soused. „Nezapomeň, bratře Zacharyáši, že v Kralicích jsou v podstatě všichni obyvatelé zemědělci. Jak vysvětlíme náhlou přítomnost několika dalších rodin, které na poli pracovat nebudou?“ „Máte pravdu, že stěhování s sebou jistě nese velká ri-

zika,“ rozvážně odpověděl Zacharyáš. „Je také ovšem pravda, že v Ivančicích už o mnoho déle zůstat nemůžeme. I když se sebevíc snažíme, ví o nás stále víc lidí a nebezpečí našeho odhalení narůstá. Teď, když naše práce přináší tak dobré ovoce, byla by věčná škoda nechat ji celou zmařit! Pán ze Žerotína se zaručil, že tiskárnu na svém panství v Kralicích bude všestranně podporovat a o nás všechny se postará. Kde to jen trochu půjde, zaměstná nás na svém dvoře, aby naše činnost nebyla tak nápadná.“ Pána ze Žerotína Tomáš znal. Byl zde častým návštěvníkem. Dobře si pamatoval, jak od něj jako maličky dostal

Nakreslila Lucie Krajčřířiková, 11 let

krásně vyřezávaného koníka. Ještě pořád si s ním rád hraje, i když už je to řada let. „Myslím, že bratr Zacharyáš má pravdu,“ pronesl potichu nejstarší muž v této společnosti. „Pamatuji již dvojí stěhování naší tiskárny. Není to lehké, ale nemůžeme se tomu vyhnout. Na jedné straně má již naše Jednota, chvála Bohu, tak dobré postavení a podporu řady svých vlivných členů, že se

nemusíme tolik obávat o své životy jako dříve. Zároveň však stále musíme pracovat v skrytu.

Proto není jiné cesty – stěhovat se musíme, v důvěře, že žerotínské panstvo se o nás postará.“

Zdálo se, že již není co dodat. Zacharyáš tedy ještě s bratřími probral několik praktických záležitostí, poděkoval jim znovu za to, že přišli, a poté se všichni rozloučili a rozešli do temné noci. V té době však již Tomáš ležel na svém lůžku. Na spánek neměl ani pomyšlení.

Budou se tedy stěhovat! Kde ty Kralice přesně leží? Jak to tam bude vypadat? Je to prý malá vesnice. Najde tam kamarády? Bude se jim tam dobře dařit?

Malý Tomáš se začal vroucně modlit za tatínka i ostatní tiskaře, za celou Jednotu, aby je Bůh ochraňoval. Když Pána Boha prosil, aby v Kralicích byl blízko les, kam velice rád chodil, ale tady ve městě jej měl daleko, konečně usnul.

Jana Krajčřířiková

HRA S PÍSMENKY

Písmenka jsou kolem nás,
jen se dívej, vždyť máš čas.

A – jsou štafle malíře,
C – měsíc u vikýře,
E – hřeben, s nímž čechrám vlásky,
D – je preclík od cukrářky.

Táto – volá Jiříček,
napíšu pár slovíček:

Máma – kterou mám moc rád,
táta – dobrý kamarád,
Jirka – to jsem přece já.
Už je celá rodina!

Jitka Vestfálová (Landová)

JAN AMOS KOMENSKÝ

Na obrázku je škola plná písmenek.
Vyškrtejte všechna ta,
která se v ní vyskytují
více než jednou.

Ze zbylých pak sestavte tajenku,
ze které se dozvíte,
jak je Jan Amos Komenský
často označován.

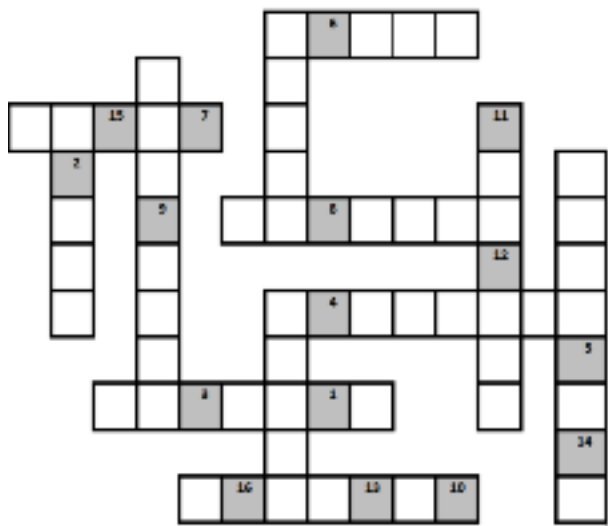
Podzim

Padá listí na zahradě,
stromy mají po parádě.
Ježek, ten je ale rád,
v zimě bude v listí spát.

(Jiří Žáček)

Bible kralická

Vpisujte slova podle počtu jejich písmen
zleva doprava a shora dolů.

5 písmen: Bible, bratr, kniha, láska, slovo

7 písmen: čeština, Jednota, Kralice, utajení

8 písmen: Ivančice, knihtisk, tiskárna

STRÝC KAMIL A STARÁ KNIHA

Slavnou historii píše i docela obyčejné příběhy „obyčejných“ lidí. Střípky vzpomínek, jejich „běžný“ život a „běžné“ starosti a radosti. V souvislosti s kralickým výročím mi vytanuly na mysli sto let staré, psané vzpomínky praprastrýce Kamila: „Když jsem byl v prvním ročníku učitelského ústavu, o velikonočních prázdninách jsem se zašel podívat na pole. Samozřejmě, že jsem se zastavil i v hájovně. Strýc seděl zase na cojku a sekal rafičky na korálky. Pojednou však vstal, odešel do komory a za malou chvíli přinesl velkou knihu, popsanou starobyklým písmem. Byla primitivním způsobem svázána v kůži, páchla ztuchlinou a byla i molem provrtaná. Knihu mně podal a pravil:

„Na, toto si vem, to je Kralická bible mého pratáty, a ten se jí něco naschovával, aby mu ji nesebrali. Ty si ji schovej na památku.“

Děkuji, strýčku Kamile, děkujeme, „strýčkové Kamilové“ za vzácné dědictví. vd

Na počátku slovo

Ted' mám ovšem na mysli tiskárnu. I tam to začíná slovem v rukopisu či lépe v strojopisu. Je vysázeno a obtaženo, tedy otištěno, řekli bychom, na nečisto. Obtah se dostane do ruky korektorovi – oprávcí – a autorovi – původci slova. Chyby a omyly se uvedou značkami do správného znění a podle toho se opraví sazba. Ještě jedna, tentokrát stránková korektura a slovo se tiskne na čisto. Vyjde knížka nebo číslo časopisu. Ono je to mnohem složitější; nám však teď nejde o technickou stránku věci, ale o hodnotu slova. Neboť slovy se dá i plýtvat nebo s nimi nepravdivě zacházet. A tak bychom měli, ať už naše slovo je tištěné, psané nebo jen mluvené, pamatovat na varování Ježíšovo: „Pravím vám, že z každého planého slova, které lidi promluví, budou skládat účty v den soudu.“ (Mt 12,36)

Miroslav Matouš
(*Být bližním světu*)

NAJDETE PĚT ROZDÍLŮ?

Na obrázku je ozdobná kartuš s bratrským beránkem a kruhovými medailony se značkami a iniciálami překladatelů Bible kralické (z 2. vydání 6. dílu v roce 1601).

Stůj při nás Atme in uns

ami F C dmi G

Stůj při nás, Duchu svatý, stůj, ať jsme lid tvůj.

At - me in uns, Hei - li - ger Geist, at - me in uns.

Taizé, přel. Zdeněk Svoboda

S BRATREM PROFESOREM ZDEŇKEM KUČEROU O JEHO OCENĚNÍ

V Českém zápase jsme informovali o vyznamenání, které bylo uděleno profesoru Husitské teologické fakulty UK Zdeňku Kučerovi a které převzal v residenci rakouského velvyslance v ČR Dr. Ferdinanda Trauttmannsdorfa. O jaké ocenění jde, přiblíží následující rozhovor:

Co je Rakouský čestný kříž a jakým osobnostem byl udělen?

Čestný odznak Za vědu a umění a Čestný kříž Za vědu a umění ideově, heslem „Litteris et artibus“ a barvou stuhy navazují na starorakouské Vyznamenání za umění a vědu, propůjčené např. Jaroslavu Vrchlickému. Podle spolkového zřizovacího zákona z 25. května 1955 čís. 96 jde o jedno vyznamenání, udělované za zásluhy v oblasti vědy a kultury ve třech stupních. Čestný odznak je omezen na 36 rakouských a 36 zahraničních žijících osobností, 18 za vědu, 18 za umění. Z Čechů obdržel tento stupeň Václav Havel. Čestný kříž Za vědu a umění I. stupně a Čestný kříž Za vědu a umění nemá omezen počet žijících nositelů. Z uměleckého světa patří mezi držitele Čestného kříže Za vědu a umění I. stupně populární zpěvák Frank Sinatra (1984), dirigent P. Georg Ratzinger (2004), bratr Benedikta XVI. a slovenský dirigent a komponista Ludovít Rajter (1997). Z legendárních osobností rakouské a české kultury byli držiteli spisovatelé Max Brod a Ernst Lothar. Současný český vědecký svět reprezentují emeritní prezident ČAV Rudolf Zahradník a profesor matematiky Ivan Netuka. Mezi teology – počítáno od roku 1955 – se mé jméno objevuje jako sedmé.

Za jakých podmínek je toto vyznamenání udělováno?

Podle platného Statutu § 1, odstavec 2 je Rakouský čestný kříž za vědu a umění ve dvou stupních – 1. třídy a čestný kříž.

Je propůjčován osobnostem z tuzemska i zahraničí, které si uznávaným výkonem získaly v této oblasti zásluhy.

Co se tím rozumí, je patrné ze shrnutí laudatia, odůvodnění k udělení vyznamenání, které dne 25. září t. r. přednesl pan ministerský rada, univ. prof. JUDr. Karl Schwarz z Univerzity Vídeň: „*Republika Rakousko děkuje teologovi, který v odpovědném postavení přemýšlí o teologii, filosofii a etice, s teologickou horlivostí reflektuje základy své a naší křesťanské víry: jako vědec a badatel, jako člen učených vědeckých společností, který neváhá zasadit se o pravdu*

svého poznání, svědčit o ní, který tedy koná to, co je posláním profesora v pravém slova smyslu.“ Mezi vyznamenáními, jež jsem dostal ze Západu a z Východu, je mi jako bratislavskému rodáku rakouský řád velmi blízký.

Jak probíhala spolupráce mezi Husitskou teologickou fakultou UK a rakouskými kulturními a vědeckými institucemi?

Osobní kontakty s rektorem Univerzity Vídeň Richardem Plaschkou začaly v roce 1981 na kongresu Vědecké společnosti pro teologii, věnovaném dvousetému výročí vydání Tolerančního patentu. Tam jsem se seznámil s kolegy, jejichž přátelství mě doprovází dodnes.

Významnou roli v „zasíťení“ naší teologie a teologické fakulty hrála Německá společnost Paula Tillich, jejímž místo-

předsedou a členem vědeckého poradního sboru jsem byl. Díky pozváním z řady zahraničních univerzit a teologických institucí, mohl jsem jednou, dvakrát za rok vyjet za hranice. Po „sametové revoluci 1989“ jako děkanu teologické fakulty bylo mi umožněno vědecké vztahy rozvíjet. Obrátil jsem se na rakouské velvyslanectví v Praze, jmenovitě paní - tehdy kulturní attaché - Mag. A. Christine Dollinger, jejímž přičiněním kolegové z Institutu pro judaistiku Univerzity Vídeň dojížděli bezplatně přednášet na naší fakultě. Ve spolupráci s Rakouským kulturním institutem jsme konali symposia a konference. Oboustranné výměny profesorů probíhaly s Evangelickou teologickou fakultou i v rámci „podunajských“ teologických fakult. Spolupracovali jsme se Společností evangelických církví se sídlem ve Vídni. Ve stálém kontaktu jsme s institutem Pro Oriente, který m. j. pořádal Husovské symposium ve Vídni; nezapomenutelná jsou setkání s kardinály Königem, Grörem, Schönbornem a ministrem Buskem. Společně s panem rektorem Plaschkou, profesory Hummlem (Saarbrücken), Dittrichem (Utrecht), Kolesnykem (Berlin) a současným děkanem HTF Janem B. Láškem jsme založili Mezinárodní centrum pro náboženský a kulturní dialog. To dnes vyvíjí činnost zejména vydáváním knižní řady „Pontes Pragense“. Doba byla pro setkávání a dialog příznivá. Husitská fakulta s biblickou personalistickou tradicí nově otevřenými dveřmi vstoupila do evropského akademického prostředí trojičnické teologie prostého života.

Rakouským a německým přátelům díky za porozumivé pochopení v dobách těžkých i v čase nadějí.

„Jsme jenom služebníci, učinili jsme to, co jsme byli povinni učinit.“ L 17,10

Děkujeme za rozhovor.

NAŠE RECENZE

Knížka do kapsy

V rámci Sedmiletí duchovní obnovy církve, vyhlášeného plzeňským biskupem Filipem Štojdlem o loňských vánočních svátcích, vydalo Pastorační centrum Plzeňské diecéze CČSH brožuru kapesního formátu, pojmenovanou *Obecné modlitby a vyznání církve*.

Jak již název napovídá, shrnuje brožura to podstatné z křesťanského učení: širokou ekumenou užívaná starocírkevní kréda (Apoštolské a Nicejsko-cařihradské), Desatero Božích přikázání, základní modlitby (Otčenáš, ranní modlitbu Benedictus a večerní modlitbu Magnificat, obě ve znění Lukášova evangelia) a také významné texty

z české tradice (Čtyři pražské artikuly, Svatováclavský chorál, husitskou píseň Kdož jste Boží bojovníci, modlitbu Milíčovu, Husovu a Komenského).

Záměrem takto pojatého výběru je osvědčit dovnitř našeho církevního společenství i navenek vůči světu i ostatním církvím, že zůstáváme spjati s křesťanským univerzalismem i dědictvím české reformace.

Podobně jednoduchou a zároveň obsažnou publikaci jsme dlouho postrádali. Je určena jak praktikujícím věřícím, tak i lidem duchovně hledajícím. Vedle věroučných a modlitebních textů proto obsahuje i stručné informace o naší církvi. Přináší též výstižnou charakteris-

tiku našeho pojetí úcty k Panně Marii a svatým, což bývá předmětem častých dotazů. V brožuře najdeme i seznam sedmi darů Ducha svatého a sedmi smrtelných hříchů, což odkazuje k právě probíhajícímu Sedmiletí duchovní obnovy.

Soudě dle prvních ohlasů je brožura přijímána kladně a nemalý zájem o ni projevují i mimo Plzeňskou diecézi. Její podoba zdaleka není definitivní. Na adresu autorů (biskup Štojd, vikář Bujna) mohou duchovní i laici zasílat své náměty, co všechno lze při dotisku do brožury dále doplnit či případně opravit. Důležité je, aby tato publikace sloužila!

L. B.

ČTYŘSTÉ VÝROČÍ JEDNODÍLNÉ BIBLE KRALICKÉ Z ROKU 1613

Kralice u Náměště nad Oslavou patřily ve středověku vladcké rodině, která se tam připomíná už na počátku 14. století. Roku 1572 prodal tvrz s několika vesnicemi Jindřich Kralický svému příbuznému, majiteli okolního panství náměšťského, panu Janu staršímu ze Žerotína. V té době působila už deset let v nedalekých Ivančicích na panství Pertolda z Lipé tajná bratrská tiskárna, převezená sem z polských Šamotul. Biskupem Jednoty bratrské byl tehdy v Ivančicích br. Jan Blahoslav. Ten s tiskárnou úzce spolupracoval a byl autorem několika jejích tisků. S prací tiskařům různě pomáhali i žáci tamní bratrské školy – budoucí kazatelé.

I když se místo tisku knihy uvádělo jen skrytě jako „In insula hortensi“, bylo přesto římskokatolickým olomouckým biskupem Stanislavem Pavlovským přece jen zjištěno. Ten byl mandátem nového císaře Rudolfa II. „proti ná-

boženským novotám na Moravě“ z 30. června 1577 pověřen cenzurou všech tisků na Moravě. Na žádost bratrského biskupa Jana Eneáše poskytl pan Jan st. ze Žerotína bratrské tiskárně na jaře 1578 tajný útulek na tvrzi v Kralicích. S tiskárnou se tam

k dosavadnímu českému překladu bible Ottersdorfovy-Melantrichovy. Na překladech pracovali postupně Blahoslavův nástupce Ondřej Štefan ještě v Ivančicích, Mikuláš z Kaménka a pokřtěný žid – bratrský kněz Lukáš Helic. Od přestěhování do Kralic měl vedoucí

roli tamní správce Izaiáš Cibulka (Caepola), který však zemřel už 1582. Dalšími překladateli se stali senior Jan Eneáš a kněží Jan Efraim, Pavel Jessen, Jiří Strejc a Jan Kapito, vzdělaní na školách v cizině.

Kralická bible vycházela postupně v šesti svazcích. Bylo to nejen proto, že se překládala společně po jednotlivých starozákonních knihách, ale také pro velký rozsah textu: vedle vlastního

překlada Písma byl po stranách tištěn jednak kometář, jednak údaje, které určitá slova vysvětlovaly.

Tiskárnu vedl (už v Ivančicích) Zachariáš Solín. Dále tu pracovali Martin Dádán a Jan Tejnský a kolem roku 1592

Foto: Magistrát města Přerova

uchýlili i překladatelé a jejich knihovna, aby po Blahoslavově překladu Nového zákona z řečtiny roku 1564 pokračovali v překladu také celého Starého zákona z původní hebrejštiny. Přihlíželi ovšem i k latinské Vulgátě a

s br. Solínem spolupracovali ještě Poláček a Valenta a grafik Václav Elam. Také zde pomáhali různými pracemi žáci zdejší bratrské školy. V tiskárně pracovalo současně až devět osob. Soudí se, že tiskárna brala papír z nedaleké papírny v Omicích, kde je zachováno místní označení „U papírny“. Papír užívala různý: některé knihy jsou na velmi jemném papíře, ale existují i vzácné výtisky na pergamenu. Z Kralic se (aspoň z počátku) převážely vytištěné archy k vazbě do Ivančic. Podle nalezených památek však časem vznikla knihařská dílna také v Kralicích. Tisky se prodávaly přímo na tvrzi zás-

tupcům bratrských sborů a peníze odváděl správce Úzké radě. Při vykopávkách v roce 1958 se však podařilo najít v hliněné nádobce 35 stříbrných tolarů, ražených v letech 1534 – 1595. Nejen rozsah, ale i značná cena celé Šestidíly byly důvodem, že bratři se záhy rozhodli k vydání celé Bible v jediném svazku. Krátce po smrti br. Solína vyšla už roku 1596 jím připravená jednodílka. Jednalo se o svazek na 1140 stranách jemného papíru s jednotnou grafickou úpravou a četnými iniciálkami Václava Elama. Za vedení kralického sboru br. Samuelem Sylvestrem došlo k řadě dalších tisků, mimo

jiné roku 1601 k druhému vydání VI. dílu Šestidíly, který jazykově a komentářem doplnil ivančický biskup Zachariáš Ariston. Od roku 1605 řídil tiskárnu br. Elam. Jeho dílem bylo i druhé vydání jednodílné Bible kralické v roce 1613. Tento text se stal podkladem pro další exulantská a potoleranční vydání Bible v češtině a české gramatiky, a dokonce byl do vydání základů Štúrovy slovenské gramatiky také základem psané slovenštiny. Tak posloužila Bible kralická (nejen) českému národu jak nábožensky, tak i v dalším národním uvědomění a zachování.

Radek Hobza

PÉČE O PAMÁTKY KRALICKÉ BRATRSKÉ TISKÁRNY

Už v r. 1900 se národně uvědomělí občané Kralic a okolí pokoušeli o postavení pomníku Bible kralické. Návrh na něj podal sochař Štursa; ale k realizaci nedošlo.

V r. 1920 se v Kralicích konalo k 250. výročí úmrtí J. A. Komenského velké shromáždění moravských učitelů. V červnu 1934 byla v kralické sokolovně uspořádána velká výstava reformáčních tisků. Ta podnítila nadšence, aby pak založili „Muzejní spolek pro uchování bratrských památek a tisků v Kralicích“. Stanovy spolku byly v únoru 1935 zemským úřadem v Brně schváleny, a tak se 5. května sešla ustavující schůze. Na ní byl předsedou zvolen Jan Pospíšil, magistrátní úředník z Brna, místopředsedou řídící učitel Jar. Nováček z nedalekých Rapotic, jednatelem učitel Stan. Černý z Kralic, dále železničáři Jos. Kolínský a Ed. Hron a j. – mezi nimi i dr. Jar. Helfert, ředitel Moravského muzea v Brně. Zakládající členové spolku přispěli částkou 500 Kč. Nepochybuji, že mezi ně brzy patřili v Třebíči i můj dědeček a otec. Programem spolku bylo: zřídit v Kralicích muzeum pro tisky z doby bratrské, pečovat o ochranu stavebních

památek (kostelíka), co nejdříve vybudovat pomník Bibli kralické, vybudovat v obci novou školu a ve staré zatím uložit bratrské sbírky, než se postaví důstojný památník na místě staré bratrské tiskárny.

Už za rok – 6. září 1936 byl před budovou školy odhalen památník architekta Pořízky a sochaře Jos. Axmana. Sestával ze dvou bloků: na nižším je rozložena bronzová kniha, symbolizující překlad a tisk Bible kralické, na vyšším bloku jsou dvě bronzové desky se jmény překladatelů a tiskařů Kralické bible. Akce byla spojena se vzpomínkou na 300. výročí úmrtí Karla st. ze Žerotína. Slavnostním řečníkem byl historik prof. Ferd. Hrejsa. V následujících letech spolek sbíral bratrské tisky – někdy jako dary, jindy koupí. Celá Šestidílka byla soustředěna teprve v roce 1944. I počátkem okupace se podařilo uskutečnit dvě výstavy: roku 1940 „Bible a český národ“, v roce 1941 k 500. výročí knihtisku.

Po válce se za finanční dar při návštěvě prezidenta Beneše r. 1946 podařilo vykoupit tzv. Adamův domek, který stál na části bývalé kralické tvrze. V r. 1952 uskutečnil spolek

v sokolovně výstavu „Husitská revoluce na Moravě“. V rámci soustředění vši státní moci a činnosti došlo na podzim 1954 k připojení spolku a jeho sbírek k Moravskému muzeu v Brně s podmínkou, že sbírky zůstanou v Kralicích. Tak se stalo, že r. 1956 byly zásluhou dr. Vlady Fialové na kralickém tvrzišti zahájeny vykopávky. Ty přinesly rozsáhlé tiskařské nálezy; pokračovalo se i restaurováním kostelíka.

O těchto akcích byl vydán 1959 velký sborník „Kralice“ s četnými fotografiemi. V letech 1967-9 byl pak postaven velký Památník kralické tiskárny v ceně víc než 1 milion tehdejších Kčs. Předsedou Spolku se stal univ. profesor Milan Kopecký, který začal vydávat sborník „Z kralické tvrze“ (vyšlo 23 svazků). Po r. 1970 se vlivem generačního posunu pracovníci a zájemci o bratrskou tiskárnu jmény střídali.

Vykonané dílo však trvá a při návštěvě v Kralickém památníku si to budete moci prohlédnout a ocenit.

Radek Hobza

Na základě článku Zd. Fišera: Muzejní spolek v Kralicích – v: Kralice n. Osl., Brno 2010, str. 421n.

HUMOR V NOVÉM ZÁKONĚ!

V geniálním románu *Jméno růže* (spisovatele Umberta Eca) nalezneme dramatickou scénu, v níž se střetne hlavní kladná postava (Vilém z Baskervillu) s centrální zápornou postavou (Jorge z Burgosu). Jorge z Burgosu je prototypem pochmurného, děsivě zbožného starce, strážce pravé morálky, jediného ortodoxního vědění, neopakovatelného a neoriginálního myšlení. Jorge je fundamentalista, dogmatik, „světec“ bez fantazie, nudný rekapitulátor stokrát omlétých nábožných frází. Naopak Vilém je vtipný, bystrý, kriticky uvažující, provokující muž plný fantazie a sarkasmu. Jorge věří pevně, nepochybuje a vraždí! Vilém pochybuje stále, umí se smát a Jorgeho z vražd usvědčí! V jejich debatě o tom, kým je ďábel, Vilém z Baskervillu s pohrdáním vmete do tváře nenávisnému starci tato slova: „*Lhali ti, ďábel není vládcem hmoty, ďábel je troufalost ducha, víra bez úsměvu, pravda, kterou nikdy nezachvátí pochyby. Ďábel je zamračený, protože ví, kam jde, a jde neustále tam, odkud přišel. Ty jsi ďábel a jako ďábel žiješ v temnotách.*“ A to je to, oč tu běží: oba muži, vrah i vyšetřovatel, jsou křesťané. Vrah je benediktinem, vyšetřující je františkánem. Oba debatují o tom, zdali se „Kristus smál“. Kdo z nich měl pravdu? Všem nedočkavým čtenářům sdělme hned: Ježíš smích zná a nevyhýbá se humoru! Ježíš umí být vtipný! Vždyť sama skutečnost, že je Kristus nositelem evangelia, tedy „dobré zvěsti“, o hu-

moru a radosti svědčí. A k dobré zvěsti patří radost a také humor. Již ve slavném „Kázání na hoře“ Ježíš o smíchu mluví, když zaslubuje: „Blaze vám, kdo nyní pláčete, neboť se budete smát.“ Radost a smích jistě vzbuzovaly i Ježíšovy charitativní mise. Uzdravuje malomocného, vrátí zrak slepému, vyžene demony z posedlého a nakonec i vzkřísí z mrtvých mladou dívku či svého přítele Lazara. Myslíte, že se přitom bližní nesmáli? Myslíte, že to neoslavovali, že neudělali hostinu? Nenalézáme humor i v Ježíšově odpovědi zákoníkům, kteří jej pokoušeli otázkou, komu je třeba platit daně, Bohu či císaři? Ježíš lakonicky a ne bez ironie odpovídá: „*Ukažte mi denár...! Či má obraz nápis?*“ Odpověděli: „*Císařův.*“ Řekl jim: „*Odevzdejte tedy to, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu.*“ Humor v sobě obsahuje i pasáž o „uzdravení ochrnutého“. Když seděl Ježíš se zákoníky a farizeji, nesli kolem ochrnutého. Ježíš mu řekl: „*Odpoštěj se ti hříchy.*“ Nic více, nic méně. Přesto Ježíšovo slovo zákoníky a farizee pohoršilo; vnímali to jako rouhání. Ježíš „přitvrdil“ a zeptal se jich, jestli je snazší odpustit hříchy nebo člověka uzdravit. Protože užasle mlčeli, pravil Kristus ochrnutému: „*Pravím ti vstaň, vezmi své lůžko a jdi domů.*“ Komická situace vrcholí lakonickým sdělením: „ *Ihned před nimi vstal, vzal to, na čem ležel, a šel domů.*“ Umíme si představit protáhlé obličej „odborníků na Písmo“, když celoživotní „mrzáček“ odkračel

zcela zdráv a „po svých“ do své chýše! Ježíšův humor byl často schovaný v konkrétním pojmu. V Janově evangeliu vypráví nadšeně nový apoštol Filip svému bratru Natanaelovi, že našli „*Mesiáše, Ježíše, syna Josefova z Nazareta.*“ Natanael opáčil poněkud skepticky a nepřilíš taktně: „*Nazareta? Co odtud může vzejít dobrého?*“ Když pak posléze Natanael Ježíše viděl, zvolal Pán Ježíš na jeho adresu rozverně: „*Hle, pravý Izraelita, v němž není lstí.*“ V čem je vtip? Ve slově: „*Izraelita.*“ Otcem Izraele byl totiž praotec Jákob, který od Hospodina dostal nové jméno „*Izrael*“ (s námi Bůh). Původní jméno „*Jákob*“ značí doslova „*plný lstí*“ nebo „*základný, lstivý.*“ (Vzpomínáte, jak získal Jákob prvorozenectví na úkor svého bratra? Správně! Oklamáním otce.) V Ježíšově zvolání nalezneme tedy prvky sarkasmu. Jakoby pravil: A hele, konečně jsme potkali poctivce ze synů Jákoba. Dnešní téma bylo o humoru v Novém zákoně. Mohli bychom pokračovat, ale protože náš prostor je omezený, skončíme návrhem. Pokud někdo z našich řad bude shledán člověkem prázdným, pokryteckým či dokonce zlojedným, nevrhejme po něm vulgaritami. Nazvěme jej prostě tak, jako Pán Ježíš vtipně nazýval pokrytecké zákoníky - obilným hrobem! Obilný hrob je zvenčí opraven, ale uvnitř je plno nečistoty. Když už si tedy občas navzájem lajeme, sestry a bratři, proč tak nečinit přímo biblicky. **Martin Chadima**

ANKETA - Co ví mladí lidé o Bibli?

1. Které postavy z Bible znáš?

Bára, 11 let, Praha

Ježíš Kristus, Panna Marie, Jidáš

Anička, 11 let, Praha

Ježíš Krystus, Panna Marie, Jonáš

Anežka, 11 let, Praha

Ježíš, Panna Marie, Jidáš

Lucka, 11 let, Praha

Jidáš, Ježíš Nazarecký, Panna Marie, Josef, sv. Petr, sv. Pavel (Saul), Mojžíš, Izák, Abraham, Lazar, Pilát, Herodes, Rebeka, královna Míkol...

2. Čemu se říká desatero?

Bára, 11 let, Praha

10

Lucka, 11 let, Praha

Deset přikázání od Boha, kterými by se měli řídit všichni věřící

3. Kolik evangelií je v Bibli a o kom se v nich vypráví?

Lucka, 11 let, Praha

Nevím to jistě, ale 56?

Ze zasedání ÚR

Zpráva ze 145. jednání ústřední rady je uvedena na webových stránkách církve.

Setkání třetího věku

Náboženská obec v Praze 8-Karlíně (Vítkova 13) srdečně zve na setkání v zasedací místnosti v úterý 29. října v 15 hodin. O významu Bible kralické a okolnostech jejího vzniku pohovoří profesor ThDr. Milan Balabán z Evangelické teologické fakulty. **red**

Brikciusová Na Prádle

Milé sestry a bratři, jste srdečně zváni na básnické čtení „Brikciusová Na Prádle - Labyrint“ z tvorby Anny Brikciusové v podání Jana Židlického a za hudebního doprovodu violoncellistky Anny Brikciusové, které se bude konat v sobotu 16. listopadu v 18 hodin v kostele sv. Jana Křtitele Na Prádle (Říční ul. 6, Praha 1) v rámci 15. ročníku festivalu Den poezie. Během večera bude uvedena premiéra skladby „Labyrint (2013)“ české skladatelky a varhannice Ireny Kosíkové. Podstatou festivalu Den poezie je osvěta poezie mezi současnou veřejností. Festival se každoročně koná na počest narození Karla Hynka Máchy (*16. listopad 1810). Podtitul letošního ročníku zní: „Vášeň a popel“.

Vznik Československa

Zveme vás do Kaple dr. Karla Farského v Praze-Strašnicích na shromáždění k výročí vzniku „první Republiky československé“. Shromáždění proběhne 28. října od 16 h. Po krátké pobožnosti zahraje jazzová kapela Bourbon Street Quartet a skupina Klezmer Q. Na závěr zapálíme symbolickou hranici, pomodlíme se modlitbu za vlast a zazpíváme hymnu. Dojde i na malé netradiční pohostění. Doufáme, že počasí bude přát a hranice vzplane. Pozvěte i své děti a vnoučata **rst**

Diskusní fórum na téma „Hodnota rodiny“

Fórum židů, muslimů a křesťanů „Společný hlas“ pořádá panelovou diskusi s veřejností na téma „Hodnota rodiny v současné společnosti“. Akce začíná ve středu 6. listopadu od 17 hod. v nové aule Husitské teologické fakulty v Praze (Pacovská 4, Praha 4). Diskusi moderuje doc. Pavel Hošek a vystoupí v ní rabín Karol Sidon, Miroslav kardinál Vlk, imám Sámer Shehadeh, rabín Ron Hoffberg, Mons. prof. Tomáš Halík, dr. Vladimír Sáňka a další. **red**

Benefiční večer v Maně

Zveme na komponovaný večer do vršovického divadla Mana při Husově sboru (Moskevská 34), který bude ve znamení pomoci dětem z madagaskarského sirotčince. Můžete se těšit na bohatý program s hudebními kapelami Cestárium a Jaxesejdem Band. Ve středu 6. listopadu od 19 hodin. Přijďte se pobavit a zároveň vykonat dobrý skutek! Více informací na www.vrsovickedivadlo.cz **red**

Modlitba za domov

Již sedmý ročník ekumenického setkání lidí dobré vůle pod názvem „Modlitba za domov“ začne 28. října od 9.30 v Komunitním centru matky Terezy v Praze v Centrálním parku nedaleko stanice metra Háje. Na programu je mj. modlitba, divadlo, diskuse s osobnostmi, požehnání domovu a vlasti a koncert kapely Spirituál kvintet. Některé akce proběhnou v kostele Jana Milíče z Kroměříže u Chodovské tvrze. Odpolední komponovaný ekumenický pořad bude přenášen Českou televizí. Podrobné informace naleznete na: www.ekumenickarada.cz/mzd. **red**

Koncerty u sv. Mikuláše

• 28. 10. - 20 hodin
Vivaldi, Mozart
Vivaldi Orchestra Praga
V. Návrat – barokní housle

• 29. 10. - 17 hodin
Händel, Bach, Telemann, Mozart
M. Hanzal – varhany, F. Bílek – trubka

• 30. 10. - 17 hodin
Bach, Mozart, Dvořák, Widor
B. Rabas – varhany, J. Jonášová – soprán

• 31. 10. - 17 hodin
Telemann, Bach, Mozart, Händel
F. Šťastný – varhany, cembalo,
V. Vlha – hobojs

• 1. 11. - 17 hodin
Bach, Telemann, Handel, Franck
M. Šestáková – varhany
V. Kozderka – trubka

• 1. 11. - 20 hodin
Bach, Vivaldi, Haydn, Mozart
Vivaldi Orchestra Praga
V. Návrat – barokní housle
Y. Škvárová – mezzosoprán

• 2. 11. - 20 hodin
Bach, Vivaldi, Haydn, Mozart
Vivaldi Orchestra Praga
V. Návrat – barokní housle,
Y. Škvárová – mezzosoprán

• 3. 11. - 17 hodin
Mozart, Beethoven, Bizet, Haydn
Pražské dechové kvinteto
J. Machat – flétna, Jurij Likin – hobojs,
J. Vobořil – lesní roh, M. Wichterle – fagot

• 3. 11. - 20 hodin
Bach, Handel, Gershwin, Dvořák
Od baroka k jazzu
Prague Brass ensemble, J. Kalfus

Křížácké výpravy a válka v Sýrii

Zveme na přednášku Plk. Mons. ThLic. Tomáše Holuba, ThD., generálního sekretáře České biskupské konference, bývalého hlavního kaplana Armády ČR a poradce ministryně obrany, kterou 30. října ve 20 h pořádá Duchovní správa ČVUT v kostele sv. Bartoloměje. Mons. T. Holub povede komponovaný večer s tématy: Jaký je pohled etiky na válku a na bojové operace posledních let? Mohou krátké operace světových velmocí odvrátit konflikty nedozírných následků? Může „válka v malém“ odvrátit „válku ve velkém?“ **red**

ČESKÝ ZÁPAS

* Každý týden informuje o aktuálním dění
v našich náboženských obcích

* Přináší zajímavé rozhovory

* Hledá zajímavá témata
ve všech oblastech denního života

* Nezapomíná na mladé

V anketě na webových stránkách naší církve jsme položili v souvislosti s ohlasem na mimořádné červencové číslo našeho časopisu věnované M. J. Husovi a Betlémské kapli tři otázky:

1. Jak hodnotíte mimořádnou přílohu Českého zápasu po obsahové stránce?
2. Jak se vám líbilo grafické provedení?
3. Přáli byste si, aby Český zápas od ledna příštího roku vycházel v této podobě - formou barevného časopisu s dětskou přílohou Cesta uprostřed?

První dvě otázky byly hodnoceny tak jako ve škole - od známky 1-5. Vaše hodnocení dopadlo k 8. říjnu t. r. takto: Pro první otázku vychází průměr 2,56, pro druhou 2,31.

Na nejdůležitější, třetí otázku odpovědělo kladně 60,48% dotazovaných.

S přihlédnutím k těmto výsledkům i k mnoha dalším faktorům se vydavatel a redakce rozhodly pro určitý kompromis: **V následujícím roce bude Český zápas vycházet týdně tak jako dosud, přičemž tři čísla měsíčně budou tištěna ve standardním novinovém formátu a čtvrté číslo bude v nové „magazínové“ podobě A4 – stejně jako to, které právě držíte v ruce. Cena, což jistě potěší, zůstává pro všechny čísla stejná: tedy osm korun.**

SLOVO K HESLŮM

Hesla, vydávaná každoročně Evangelickou bratrskou jednotou v Herrnhutu (Ochranov) osvěžují již 282 let každým dnem srdce i mysl těch, kdo je otevírají, nyní již v 50 světových jazycích všech světadílů. V českém vydání na příští rok je kromě pravidelných

citací ze Starého i Nového zákona na každou neděli kromě tradiční sloky písně, volené ze zpěvníků několika církví, připojeno dvojverší z básnického souboru „Cherubský poutník“.

Losování se koná na jaře každého roku po úvodní pobožnosti ve zvláštním sále herrnhutského Vogtshofu, sídla církevního ředitelství. Losujících je šest. Jsou rozděleni do tří dvojic, každá pro jednu třetinu roku. V oválné ozdobné míse je obsaženo několik set pevných papírových obdélníků s číslem: ta označují verše

ze Starého zákona, k němuž komise později volí přiléhavý novozákonní protějšek.

Před třemi lety, kdy se losovala hesla na příští rok 2014, byl pozván do skupiny losujících též člen Ochranovského seniorátu ČCE, jenž po léta převádí německé znění hesel do češtiny. Je to mimo jiné znamení úzkého spojení Českého distriktu Unitas fratrum v Ochranovském seniorátu a kontinentální provincie Světové Jednoty bratrské s ústředím v sousedním Německu.

Miroslav Matouš